ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Ο ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Η σημερινή ημέρα αποτελεί έναν σημαντικό σταθμό για το Πανεπιστήμιό μας. Με ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση γιορτάζουμε την επίσημη έναρξη λειτουργίας του «Διεπιστημονικού Κέντρου Αριστοτελικών Μελετών», το οποίο ιδρύθηκε με απόφαση της Συγκλήτου στις 6 Ιουλίου το 2011, ύστερα από πρόταση του Πρυτανικού Συμβουλίου το οποίο ενέκρινε την πρόταση του Πρύτανη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Γιάννη Μυλόπουλου. Οφείλουμε όλοι να αναγνωρίσουμε ότι ήταν δική του η σύλληψη της ιδέας για την δημιουργία του Κέντρου αυτού αμέσως μόλις ανέλαβε τα καθήκοντά του. Έκανε έτσι πράξη αυτό που για όλους μας έχει ωριμάσει εδώ και πολλά χρόνια, ότι το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο οφείλει να αναγνωρίσει τον στενό δεσμό που το συνδέει με τον Σταγειρίτη φιλόσοφο, καθώς, βέβαια, και την τεράστια σημασία του έργου του, τόσο όσον αφορά την αδιάλειπτη επίδραση που άσκησε στην ανθρώπινη διανόηση για ένα διάστημα 2.500 χρόνων, όσο και για το εκπληκτικό εύρος θεμάτων με τα οποία ασχολήθηκε ο Σταγειρίτης, θέματα τα οποία καλύπτουν όλους τους βασικούς κλάδους της φιλοσοφίας, εκτείνονται όμως με έναν τρόπο εντυπωσιακό και στον χώρο των επιστημών.

*

Αυτή ακριβώς την πτυχή του έργου του, η οποία είναι η λιγότερο γνωστή και συνάμα ιδιαίτερα αδικημένη για πολλούς αιώνες, θα επιχειρήσω να φωτίσω σήμερα. Τη σχέση δηλαδή του Αριστοτέλη με τις επιστήμες και τη βαθειά εννοιολογική συγγένεια που συνδέει την Αριστοτελική φιλοσοφία με τη σύγχρονη επιστημονική σκέψη. θα προσπαθήσω με λίγα λόγια να δείξω για ποιους λόγους ο Αριστοτέλης, ο Μακεδόνας φιλόσοφος, μαθητής του Πλάτωνα και δάσκαλος του Μεγάλου Αλεξάνδρου, που γεννήθηκε στα Στάγειρα της Χαλκιδικής το 384 π.Χ., μπορεί δίκαια να θεωρηθεί, εκτός των άλλων, και ως ο "κορυφαίος πανεπιστήμων φιλόσοφος".

Θα αναφερθώ, λοιπόν, σ' εκείνο το μέρος του Αριστοτελικού έργου, που μ' ένα όνομα ονομάζουμε Αριστοτελική Φυσική Φιλοσοφία, και περιλαμβάνει εκτός από την πραγματεία που φέρει τον τίτλο Φυσικά, και πολλές άλλες, ιδιαίτερα σημαντικές πραγματείες, όπως το Περὶ Οὐρανοῦ, το Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς και τα Μετεωρολογικά, καθώς και τα βιολογικά και ψυχολογικά του έργα. Εδώ προσφέρεται ένα θαυμάσιο υλικό για να μελετήσουμε σε βάθος τη σχέση του Αριστοτέλη με την επιστήμη και την επιστημονική σκέψη, όπου μπορούμε, κατά τη γνώμη μου, να διακρίνουμε τρία θεμελιώδη σημεία συμβολής του Σταγειρτίτη.

Το πρώτο είναι ότι ο Αριστοτέλης έχει θέσει τα θεμέλια των κυριοτέρων κλάδων των επιστημών. Το δεύτερο, ότι έχει προσφέρει τις βάσεις του σύγχρονου κλάδου που ονομάζουμε Φιλοσοφία της Επιστήμης, εφόσον ασχολείται με θέματα της επιστημονικής μεθόδου, καθώς και με το πρόβλημα των αρχών και θεμελίων της γνώσης. Το τρίτο, τέλος, σημείο, το οποίο είναι κατά τη γνώμη μου και το πιο εντυπωσιακό, είναι ότι προσφέρει τις οντολογικές κατηγορίες για να κατανοήσουμε σήμερα με βάση τα νέα δεδομένα τον φυσικό κόσμο.

Όσον αφορά στο επιστημονικό έργο του Σταγειρίτη, αξίζει να μνημονεύσουμε τον πλούτο των παρατηρήσεών του στον χώρο της Αστρονομίας, της Μετεωρολογίας, της Φυσικῆς και της Ψυχολογίας, και σ' αυτό που ονομάζουμε σήμερα Γνωσιακή Επιστήμη. Άλλωστε, οι μελέτες του πάνω στα έμβια όντα μας επιτρέπουν να τον χαρακτηρίσουμε ως τον πατέρα της Βιολογίας και ως τον σημαντικότερο βιολόγο της αρχαιότητας.

Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε, ότι το έργο του Αριστοτέλη δεν έχει αξία μόνον για τις λεπτομερέστατες περιγραφές όλου του φυσικού και βιολογικού βασιλείου, αλλά κυρίως για τις ταξινομήσεις, οι οποίες απετέλεσαν τη βάση για την επιστήμη της Ταξινόμησης. Η Αριστοτελική ταξινόμηση στηρίζεται σε μία ιεραρχική κλίμακα των έμβιων όντων, γνωστή ως scala naturae, όπου ξεκινάμε από τις κατώτερες μορφές των φυτών και φθάνουμε στο ανώτερο είδος, που είναι ο άνθρωπος (βλ. Περὶ τὰ ζῷα ἱστορίαι 490b 16-20). Προσφέρει έτσι όλο το υλικό για μια εξελικτική θεωρία, στην οποία όμως δεν προχώρησε ποτέ ο Αριστοτέλης.

Ας περάσουμε τώρα στο δεύτερο σημείο συμβολής της Αριστοτελικής φυσικής φιλοσοφίας, αυτό που αναφέρεται στη σχέση του Σταγειρίτη με τη Φιλοσοφία της Επιστήμης. Αξίζει να προσέξουμε εδώ το γεγονός, ότι η γνώση, το ἐπίστασθαι, (βλ. ἀναλ. Ὑστερα 71a 21-33) για τον Αριστοτέλη, συνίσταται στην κατανόηση. Αναπτύσσει, άλλωστε, μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα θεωρία για την αιτιότητα, μοναδική στην ιστορία της Φιλοσοφίας και της Επιστήμης, εφόσον ορίζει τέσσερα αίτια: το υλικό, το ποιητικό και το τελικό και το μορφικό.

Στο Αριστοτελικό μοντέλο του φυσικού κόσμου κεντρική θέση κατέχει το οντολογικό ζεύγος ὕλης και μορφῆς. Η τελευταία αποτελεί, θα λέγαμε, την "εσωτερική φύση ενός πράγματος που εκφράζεται στον ορισμό του, στο διάγραμμα της δομής του". Έτσι, ὕλη και μορφή καθώς και το αντίστοιχο οντολογικό ζεύγος του δυνάμει και ἐν ἐνεργείᾳ όντος αποτελούν τους βασικούς πυλώνες της Αριστοτελικής θεωρίας για τον φυσικό κόσμο. Με απλά λόγια, η πραγματικότητα για τον Αριστοτέλη δεν εξαντλείται στα πράγματα που γνωρίζουμε με τις αισθήσεις και αποτελούν τον ἐν

ἐνεργείᾳ κόσμο, τον κόσμο που αποτελεί τη μοναδική πραγματικότητα για όλο το ρεύμα του θετικισμού. Πέρα και πίσω από αυτά υπάρχει και ο ἐν δυνάμει κόσμος, ο οποίος δεν έχει περάσει ακόμη στην ὑπαρξη, κλείνει όμως μέσα του τη δυνατότητα για κάθε μελλοντική πραγμάτωση. Είναι ο κόσμος που αναγνωρίζει όλο και περισσότερο το σύγχρονο ρεύμα του επιστημονικού ρεαλισμού, κυρίως από τότε που άρχισε να τίθεται το θέμα της πραγματικότητας του μη παρατηρήσιμου και των θεωρητικών οντοτήτων με την ανάπτυξη της Κβαντικής Φυσικής και Φυσικής των Στοιχειωδών Σωματίων.

Θα περάσω, τώρα, στο τρίτο και συναρπαστικότερο, κατά τη γνώμη μου, σημείο συμβολής της Αριστοτελικής Φιλοσοφίας της Φύσης. Θα πρέπει εδώ να θυμόμαστε, ότι με την ανάπτυξη της επιστήμης από την Αναγέννηση και μετά, με αποκορύφωμα τη Νευτώνεια Φυσική, δημιουργήθηκε το μηχανιστικό-ντετερμινιστικό μοντέλο για τον φυσικό κόσμο, το οποίο ερχόταν σε πλήρη διάσταση με το δυναμικό μοντέλο της Αριστοτελικής Φυσικής Φιλοσοφίας.

Σήμερα, όμως, με τις νέες εντυπωσιακές ανακαλύψεις σε χώρους, όπως η Κβαντική Φυσική και Φυσική των Μικροσωματίων, γίνεται φανερό ότι είναι ανάγκη να αναζητήσουμε νέες κατηγορίες και εννοιολογικά σχήματα για να κατανοήσουμε τη δομή και τον χαρακτήρα του φυσικού κόσμου. Όλα αυτά έχουν έναν έντονα Αριστοτελικό χαρακτήρα.

Για να γίνει κατανοητό αυτό, θα αναφερθώ σε μία θεμελιώδη έννοια της Φυσικής, αυτή της ύλης, για την οποία ο Αριστοτέλης ανέπτυξε πριν από 2.500 χρόνια μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και πρωτότυπη θεωρία. Υποστήριξε, ότι θα πρέπει να υπάρχει σ' ένα βαθύτερο επίπεδο από αυτό του αισθητού κόσμου μία θεμελιώδης διάσταση της ύλης. Αυτή την ονόμασε «πρώτη ύλη» και την όρισε ως το «πρῶτον ὑποκείμενον ἑκάστω» (βλ. Φυσ. 192a 32-34). Η πρώτη ὕλη για τον Αριστοτέλη δεν έχει κανένα απολύτως χαρακτηριστικό γνώρισμα, καμία ιδιότητα (βλ. Μετὰ τὰ Φυσικὰ 1029a17-20, απροσδιόριστη "υπάρχει" 24-6), είναι άμορφη και και μόνον έv δυνάμει $(\beta\lambda.$ Μετὰ τὰ Φυσικὰ 1045b18-20).

Αυτή ακριβώς η ιδιαίτερα αμφιλεγόμενη για τους Αριστοτελιστές προσέγγιση της ύλης θεωρώ, ότι μας επιτρέπει να φωτίσουμε κάποιες εκπληκτικές αναλογίες που υπάρχουν στην αντίστοιχη εικόνα της ύλης, όπως αναδύεται μέσα από τον κόσμο της σύγχρονης Φυσικής.

Πράγματι, όταν διαβούμε το κατώφλι των κβαντικών φαινομένων, τα διάφορα υπο-ατομικά «σωματίδια» δεν έχουν πλέον τις ιδιότητες που παραδοσιακά αποδίδονται στην ύλη, εφόσον δεν

είναι οι συμπαγείς, σαφώς προσδιορισμένοι, αμετάβλητοι «δομικοί λίθοι» της Νευτώνειας ατομικής θεωρίας. Αντίθετα, έχουν μία ασταθή και εφήμερη «ύπαρξη», καθώς συντελείται, με όρους Αριστοτελικούς, ένα διαρκές πέρασμα από την έν δυνάμει στην έν ένεργεία κατάσταση.

Προσφέρεται, λοιπόν, ένα εκπληκτικό υλικό για να πάρουν νέα ζωή οι Αριστοτελικές οντολογικές κατηγορίες και να καταδειχθεί ο διαχρονικός και επίκαιρος χαρακτήρας τους. Το κέρδος, όμως, δεν είναι μόνον αυτό. Η ανάγνωση της Αριστοτελικής φιλοσοφίας υπό το φως της σύγχρονης επιστήμης μας προσφέρει τη δυνατότητα να χτίσουμε τις εννοιολογικές γέφυρες για την επανασύνδεση της επιστημονικής σκέψης με τον φιλοσοφικό στοχασμό, αλλά και τα εννοιολογικά εργαλεία για τη βαθύτερη κατανόηση των θαυμαστών ανακαλύψεων των σύγχρονων επιστημών. Γίνεται έτσι ο Αριστοτέλης όχι μόνον ο πανεπιστήμων φιλόσοφος, αλλά ταυτόχρονα και ο θεμελιωτής της διεπιστημονικής σκέψης. Εδώ ακριβώς στηρίζεται και το σκεπτικό με βάση το οποίο συγκροτήθηκε το «Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών» του Πανεπιστημίου μας.

*

Στόχος μας, λοιπόν, είναι η δι-επιστημονικού χαρακτήρα μελέτη και προβολή σε διεθνή κλίμακα του Αριστοτελικού έργου, σε πεδία που καλύπτουν, τόσο τους παραδοσιακούς κλάδους της φιλοσοφίας, όπως λογική, μεταφυσκή, πολιτική και ηθική φιλοσοφία, ρητορική, αλλά και τομείς που σχετίζονται με ένα πλήθος επιστημονικών πεδίων, όπως αυτά των ανθρωπιστικών σπουδών, των νομικών/πολιτικών επιστημών, των φυσικών και μαθηματικών επιστημών, της βιολογίας, των επιστημών υγείας και των τεχνολογικών επιστημών. Αυτό, άλλωστε, αποτελεί και τον καινοτόμο χαρακτήρα του Κέντρου, καθιστώντας το μοναδικό στο είδος του, τόσο στον Ελλαδικό χώρο, όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Φιλοδοξία μας είναι να καταστεί το "Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών" πόλος έλξης και σημείο αναφοράς για όλους τους Αριστοτελιστές παγκοσμίως καθώς και για τους σπουδαστές της Αριστοτελικής φιλοσοφίας που θα ενδιαφέρονται να μελετήσουν κάθε πτυχή της Αριστοτελικής σκέψης. Και αυτό, διότι διαθέτει το μοναδικό προνόμιο να λειτουργεί, όχι μόνον στη χώρα που γεννήθηκε ο Αριστοτέλης, αλλά ειδικότερα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο που φέρει το όνομά του και βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από τα Στάγειρα, γενέτειρα του Μακεδόνα φιλοσόφου, και από τη Μίεζα, τόπο διδασκαλίας του, με μαθητή του τον Αλέξανδρο.

Κυρίως όμως, διότι ο Αριστοτέλης, είναι ο οικουμενικός φιλόσοφος, ο οποίος αποτελεί ουσιαστικό κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και ταυτόχρονα της κληρονομιάς όλου του πολιτισμένου κόσμου. Συνεχίζει, άλλωστε, η επίδρασή του να δίνει το παρόν—έχοντας αφήσει

ανεξίτηλα τα σημάδια της στη Βυζαντινή λόγια παράδοση, στον Αραβικό κόσμο, και στη Μεσαιωνική διανόηση της Ευρώπης—στο πνευματικό γίγνεσθαι του σύγχρονου Δυτικού πολιτισμού.

Πρόκειται, κατά συνέπεια, για ένα έργο το οποίο αξίζει να μελετήσουμε προκειμένου να αναδείξουμε —αποφεύγοντας τους πλεονάζοντες ιστορικούς, τοπικούς και εθνικούς συσχετισμούς— την οικουμενικότητα, τη διαχρονικότητα και την επικαιρότητα του στοχασμού του.

Ιδιαίτερα σήμερα, μέσα στις οδυνηρές συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί για τη χώρα μας, τέτοιου είδους εγχειρήματα μπορούν να αποτελέσουν τον μοναδικό ίσως φάρο που διαθέτει η πατρίδα μας. Τον φάρο που θα στείλει κάποιο φως αισιοδοξίας και ελπίδας προς τους νέους μας που δοκιμάζονται. Αλλά και τη μοναδική ίσως ευκαιρία για να στείλουμε ένα μήνυμα προς όλον τον κόσμο που παρακολουθεί τις εξελίξεις, δυστυχώς με καθόλου κολακευτικό βλέμμα για τη σύγχρονη Ελλάδα, ότι υπάρχει σήμερα και αυτή η Ελλάδα. Η Ελλάδα του πνεύματος και του πολιτισμού. Σας ευχαριστώ.

ARISTOTLE

THE PHILOSOPHER FOR ALL SCIENCES

The present day is an important milestone for our University. It is with great pleasure and satisfaction that we celebrate the official opening of the "Interdisciplinary Centre for Aristotle Studies", which was established by the Senate on the 6th of July 2011, upon proposal by the Rector's Council, which approved the proposal by the Rector of Aristotle University, Professor John Mylopoulos. We all recognize that he was the one who conceived the idea for the creation of this Centre, as soon as he took office. He thus made real the idea, which has matured over the years, that Aristotle University must acknowledge the close bond that connects it with Aristotle, as well as the enormous importance of the Stageirite, with regard both to its continued influence on human thought for a period of 2,500 years, and to the amazing range of topics dealt with by him; topics covering all major branches of philosophy, extending though in an impressive way into the basic areas of science, as well.

*

It is this latter aspect of his work, which is the least known and has at the same time been treated in an unfair way for many centuries, that I will attempt to shed light on today. That is, the relationship of Aristotle to science and the deep conceptual connection linking Aristotle's philosophy with contemporary scientific thought. I will, thus, try to show, very briefly, why Aristotle, the Macedonian philosopher –student of Plato and teacher of Alexander the Great— who was born in Stageira of Chalkidiki in 384 BC., can rightly be considered, among other things, as the "greatest philosopher for all sciences."

I will, therefore, refer to that part of Aristotle's work that is called, in one name, Aristotelian Natural Philosophy and includes besides the treatise entitled *Physics* (Φυσικά), many other equally important treatises, such as *On the heavens* (Περὶ οὐρανοῦ), *On Generation and corruption* (Περὶ γ ενέσεως και φθορᾶς) and *Meteorology* (Μετεωρολογικά), as well as his biological and psychological works. En excellent material is offered here, in order to study in depth the relation of Aristotle to science and scientific thought, where we can, in my opinion, distinguish three fundamental points of contribution made by the Stageirite.

The first is, that Aristotle has laid the foundations of the main branches of science. The second, that he has provided the basis for the contemporary field of Philosophy of Science, as he deals with issues, such as those concerning the scientific method, the principles and foundations of knowledge, and the notions of causality, time, space, movement, infinity, continuity etc. Finally, the third point, which is in my opinion the most impressive, is that he offers the ontological categories necessary today for understanding the new discoveries in the fields of Physics, Cosmology, Biology, Psychology, to mention only some of them.

As for the Stageirite's scientific work, it is worth mentioning the wealth of his observations in the areas of Astronomy, Meteorology, Physics and Psychology as well as in what we call today Cognitive Science. Moreover, his studies on living organisms allow us to characterize him as the father of Biology and as the most important biologist of antiquity.

It should be noted, that the work of Aristotle does not only have value for the very detailed descriptions of the entire physical and biological realm, but also, and mainly, for the classifications, which were the basis for the science of Taxonomy. Aristotelian classification is based on a hierarchical scale of living beings, known as the *scala naturae*, where we start from lower forms of plants and arrive at the superior species, that is man (see, *History of Animals*, $\Pi \varepsilon \rho i \tau \alpha \zeta \widetilde{\varphi} \alpha i \sigma \tau o \rho i \alpha i$ 490b 16-20). It thus offers all the material needed for an evolutionary theory, to which however Aristotle never advanced.

Let us now turn to the second point of contribution of Aristotle's natural philosophy, that which refers to the relationship of the Stageirite to Philosophy of Science. It is worth noting here the fact that knowing, $\dot{\epsilon}\pi i\sigma\tau\alpha\sigma\theta\alpha\iota$ (see, *Posterior Analytics* 71a 21-33), for Aristotle, is understanding. Moreover, he develops a very interesting theory of causality, unique in the history of philosophy and science, since he defines four causes: the *material*, the *formal*, the *efficient* and the *final*.

In the Aristotelian model of the physical world, the ontological pair of *matter* ($\delta\lambda\eta$) and *form* ($\mu o \rho \phi \dot{\eta}$) plays a central role. The latter is, so to speak, the "internal nature of a thing expressed in its definition, in the diagram of its structure". Thus, *matter* and *form* and the corresponding ontological pair of *potential* ($\dot{\epsilon}v \delta v \dot{\epsilon} v \dot{\epsilon$

I, now, come to the third, and most exciting, in my opinion, point of contribution of Aristotle's Philosophy of Nature. It should be remembered here that the mechanistic-deterministic model for the physical world, that was based on the development of science from the Renaissance onwards, culminating in Newtonian physics, was in total disagreement with the dynamic model of Aristotle's Natural Philosophy.

However, today, with the impressive new discoveries in areas, such as Quantum Physics and Physics of Elementary Particles, it becomes obvious that, in order to be able to understand the structure and character of the natural world, we need new categories and conceptual schemes, which point to Aristotle. To be more specific, let me refer to a fundamental concept of physics, that of matter, for which Aristotle developed an extremely interesting and original theory, 2,500 years ago. He argued that beneath the level of the sensible material world, there is a deeper and fundamental dimension of matter. This he called "prime matter" ($\pi\rho\omega\eta$ $\tilde{v}\lambda\eta$) and defined it as "the ultimate substratum of all change" (see, Physics 192a 32-34). Prime matter for Aristotle lacks all

determinations (see, Metaphysics 1029a17-20, 24-6), is formless, outside space and time, and has only a potential "existence" (see, Metaphysics 1045b18-20)

It is precisely this particularly controversial Aristotelian approach towards matter, that allows us, in my opinion, to elucidate some surprising analogies that one can find in the corresponding picture of matter as it emerges from within the world of contemporary Physics.

Indeed, when one crosses the threshold of the quantum world, the various sub-atomic "particles" no longer have the properties traditionally attributed to matter, since they are not the solid, clearly defined, stable 'building blocks' of Newtonian atomic theory. Instead, they have an unstable and ephemeral "existence", as a continuous transition from a potential to an actual, in Aristotelian terms, state takes place.

An amazing material is therefore available, so that we can give life to Aristotle's ontological categories and demonstrate their timeless and timely character. The benefit, however, is not only that. The reading of Aristotle's philosophy in the light of modern science enables us to build the conceptual bridges necessary for the reconnection of scientific thought to philosophical reflection, and use the conceptual tools for a deeper understanding of the wondrous discoveries of contemporary science. Aristotle, thus, becomes not only the "philosopher for all sciences", but also the founder of interdisciplinary thought. This was exactly the idea on which the establishment of the "Interdisciplinary Centre for Aristotle Studies" was based.

*

Our goal, therefore, is to study Aristotle's work from an interdisciplinary perspective and promote it, on an international scale, in areas covering traditional branches of Philosophy such as Logic, Metaphysics, Political and Moral philosophy, Rhetoric, as well as areas related to many scientific fields, such as Humanities, Law and Political Science, Physical and Mathematical Sciences, Biology, Health Sciences and even Technological Sciences. This, moreover, is what comprises the innovative character of the Centre, making it unique in Greece, as well as on an international scale

It is our ambition that the "Interdisciplinary Centre for Aristotle Studies" becomes a pole of attraction and a point of reference for all Aristotle scholars worldwide, as well as for students of Aristotle philosophy who are interested in studying all aspects of his thought. And this is because it has the unique privilege not only of operating in the country where Aristotle was born, but more specifically at Aristotle University that bears his name and is located a breath's distance away from

Stageira, the birthplace of the Macedonian philosopher and from Mieza, the place of his teachings with Alexander as his student.

More importantly, though, because Aristotle is the universal philosopher who is an essential part of our cultural heritage, which is also the heritage of the entire civilized world. His influence, moreover, continues to be present, – having left indelible marks on Byzantine scholarly tradition, on the Arab world, and on the Medieval thought of Europe – in the intellectual evolution of contemporary Western civilization.

It is, therefore, a work which is worth studying in order to make known – avoiding superfluous historical, local and national correlations – the universality, the timelessness and timeliness of his thought. Especially today, in the painful circumstances that have arisen for our country, such endeavours may be perhaps the only lighthouse that our country has – the lighthouse that will send a light of optimism and hope to our youth, who are experiencing hard times. But also perhaps the only opportunity to send a message to the world that is watching the developments, unfortunately with a look that is not at all flattering for modern Greece, that there exists today the other Greece, as well. The Greece of intellect and of culture.

Thank you.